

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2024-3-2>

УДК 339.7(477-32)

JEL Foo, F10, O18

Я. Я. Калат

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник сектору
транскордонного співробітництва ДУ «Інститут регіональних
досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», м. Львів
e-mail: syaya@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0390-6986>

О. О. Заїка

аспірант сектору транскордонного співробітництва
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені
М. І. Долішнього НАН України», м. Львів
e-mail: cbc.irr@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6306-3936>

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Аналізуються сучасні тенденції розвитку зовнішньоторговельної діяльності України та її регіонів. Акцентується на змінах у вітчизняній зовнішній торгівлі до та після початку повномасштабної війни. Розглянуто вплив збройної агресії та пандемії COVID-19 на зовнішньоекономічні показники, а також проблеми, пов'язані з блокуванням морських портів, руйнуванням транспортно-логістичної інфраструктури та обмеженням пропускну здатності на сухопутних кордонах. Аналізуються відкритість економіки країни та її регіонів, регіональні особливості, зміни в товарній структурі експорту та імпорту товарів, а також рівні залежності від збуту продукції на зовнішніх ринках і імпортозалежності. Увагу приділено регіональному рівню, зокрема визначенню найбільш уразливих територій, які потребують особливої уваги. Висвітлено ключові виклики, з якими стикаються окремі регіони, такі як необхідність адаптації до нових умов торгівлі, пошук нових ринків збуту та оптимізація логістичних маршрутів. На основі проведеного аналізу запропоновані рекомендації для підвищення стійкості зовнішньоторговельної діяльності регіонів та їхнього економічного розвитку в умовах сучасних глобальних і локальних викликів.

Ключові слова: зовнішня торгівля України, зовнішньоторговельна діяльність регіонів, відкритість економіки України, імпортозаміщення регіонів, умови нестабільності.

Kalat Ya.Ya., Zaika O.O. FOREIGN TRADE ACTIVITIES OF UKRAINIAN REGIONS UNDER MODERN CHALLENGES

Countries experiencing war or other global crises heavily rely on their foreign trade activities, as the export of goods and services contributes to foreign currency inflows, supports production, and sustains jobs, while import provides access to vital resources. In recent years, Ukraine and its regions have faced numerous challenges related to Russia's armed aggression escalated into a full-scale war and the difficulties caused by the COVID-19 pandemic. These challenges have resulted in border crossing restrictions, port blockades, and the destruction of transport and logistics infrastructure, making access to international markets much more difficult and putting regional economic development at risk. This article is dedicated to the analysis of contemporary trends in the development of Ukraine's foreign trade and its regional dynamics amidst modern challenges. The authors emphasize the changes that have occurred in Ukraine's external trade before and after the onset of the full-scale war. The impact of armed aggression and the COVID-19 pandemic on external economic indicators is examined, alongside issues related to the blockade of seaports, destruction of transport and logistics infrastructure, and limitations on the capacity of land border crossings. The article provides a detailed analysis of the openness of the national economy and its regional components, including regional characteristics, changes in the commodity structure of exports and imports, and the degree of dependence on external market sales and import dependency. Regional level is in the focus of the article, particularly the identification of the most vulnerable areas that require special attention. The authors outline the challenges faced by individual regions, such as the need to adapt to new trade conditions, the search for new markets, and the optimization of logistical routes. The analysis reveals that while some regions have managed to increase their foreign trade volumes, others have struggled due to the ongoing conflict and logistical constraints. Based on the analysis, the article offers several recommendations to strengthen the resilience of regional foreign trade activities and support their economic development amidst current global and local challenges. Key factors expected to influence external trade and the broader economy include global food prices, the development of logistics infrastructure along Ukraine's western border, currency market stability, and the mitigation of risks associated with infrastructure damage caused by military attacks. Additionally, reforms aimed at supporting exporters and diversifying trade partners will be crucial in reducing dependence on ongoing crises and promoting stable economic development.

Keywords: Ukraine's foreign trade, foreign trade activity of the regions, openness of Ukraine's economy, regional import substitution, conditions of instability.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Економіка країн, що перебувають в умовах війни або зазнають впливу інших глобальних криз, значною мірою залежить від стану її зовнішньоторговельної діяльності. Експорт товарів і послуг сприяє надходженню іноземної валюти до бюджету, підтримує виробництво та робочі місця, тоді як імпорт забезпечує доступ до життєво необхідних ресурсів.

Останніми роками економіка України та її регіони зіштовхувалися із численними викликами, пов'язаними зі збройною агресією росії, яка згодом переросла в повномасштабну війну, а також труднощами, спричиненими пандемією COVID-19. Наслідками цього стали обмеження, пов'язані з перетином кордонів, блокуванням морських портів, руйнуванням транспортно-логістичної інфраструктури та ін., що суттєво ускладнили доступ до міжнародних ринків і загрожують економічному розвитку регіонів. Водночас ці виклики змушують регіони адаптуватися до нових умов торгівлі, зокрема шляхом зміни логістичних маршрутів, активного пошуку нових ринків збуту та переорієнтації на інших торговельних партнерів.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика зовнішньої торгівлі є предметом багатьох теоретичних і прикладних досліджень як зарубіжних, так і українських учених. Українські науковці приділяють чималу увагу дослідженню питань зовнішньоторговельної діяльності регіонів України в її різноманітних аспектах, зокрема ролі регіонів у зовнішній торгівлі, впливу глобалізаційних процесів на зовнішньоторговельну діяльність, а також інструментам і механізмам

регулювання зовнішньоторговельної діяльності на регіональному рівні. Значний внесок у вивчення цієї теми зробили такі дослідники, як І. Бабець, М. Газуда, Б. Дяченко, А. Завгородній, Н. Іксарова, Ю. Козак, В. Лапшин, В. Лисюк, А. Мазаракі, І. Уханова, С. Іщук, В. Чернишев, Н. Шупрудько та інші.

Проте, незважаючи на чималий доробок науковців, невирішеними залишаються питання підтримки та розвитку зовнішньоторговельної діяльності регіонів в умовах економічної нестабільності та війни.

Метою статті є аналізування сучасного стану зовнішньоторговельної діяльності регіонів України та визначення перспектив адаптації їхньої економічної діяльності до нових умов.

Основні результати дослідження. Для України та її регіонів зовнішньоторговельна діяльність є визначальним чинником стабілізації економіки та основою для подальшого економічного розвитку в умовах тривалої нестабільності останніх років. Безсумнівно, такі кризові явища, як війна, спричиняють економічні спади, загострюють соціально-економічні проблеми та негативно впливають на рівень життя населення. Однак такі потрясіння також виявляють слабкі місця економічної системи та надають можливість переорієнтувати зусилля на вирішення конкретних проблем, що підвищують уразливість країни до зовнішніх викликів [1, с. 215]. У результаті це дає змогу вдосконалити стратегії економічного розвитку та адаптувати зовнішньоторговельну діяльність до нових умов.

Економіка України характеризується високим рівнем відкритості (рис. 1).

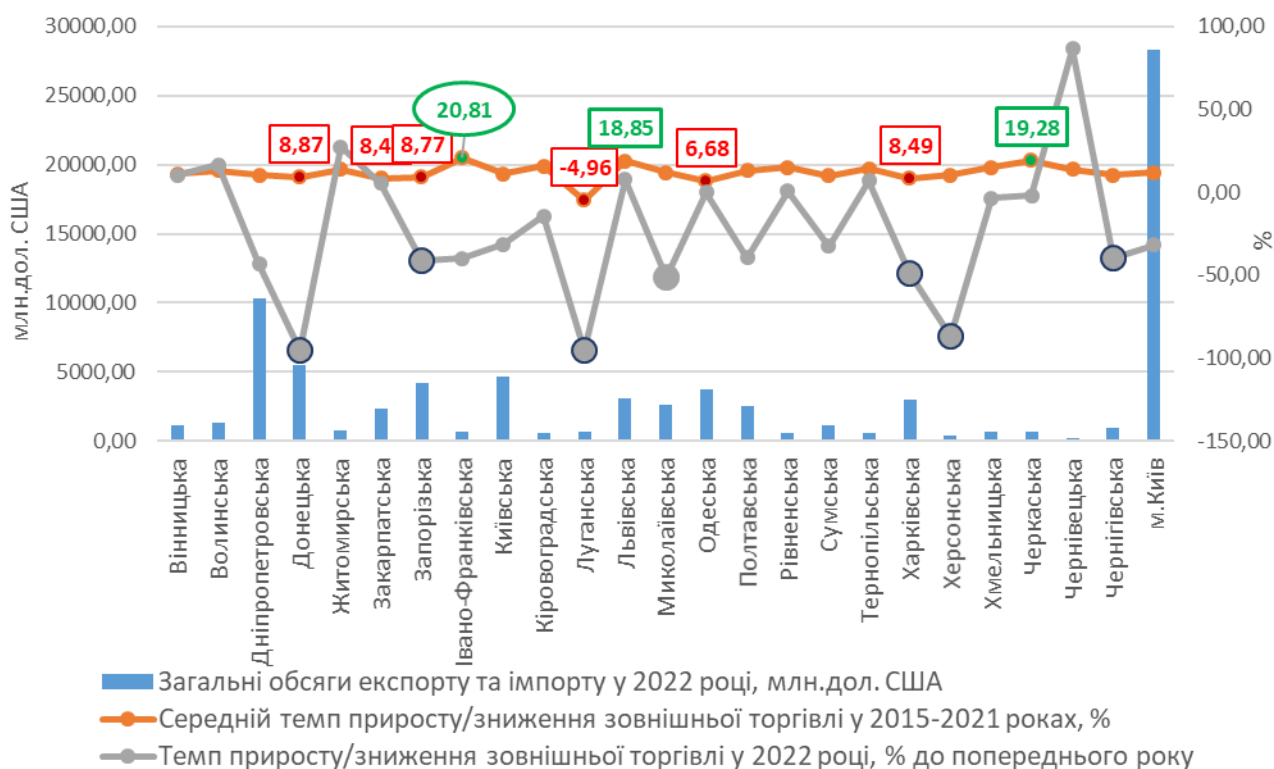
Рис. 1. Динаміка окремих показників розвитку України протягом 2016-2023 рр.

Джерело: розраховано та побудовано за даними [2; 3; 4].

Протягом 2016-2023 рр., навіть урахувавши два роки повномасштабної війни, середній рівень відкритості становив 85%. Відтак здебільшого траєкторії економічного розвитку країни та її зовнішньоторговельної діяльності збігалися. Водночас в умовах різкого падіння чи зростання рівня ВВП зовнішня торгівля країни демонструвала більш високу динаміку падіння чи зростання.

Політична та економічна кризи в Україні, анексія

Криму росією призвели до різкого падіння ВВП та відповідного зменшення обсягів зовнішньої торгівлі у 2014-2015 рр. Крім того, зовнішньоторговельна діяльність країни розвивалася в умовах торговельних обмежень з росією, низьких світових цін на сировинні товари, зменшення енергоспоживання та стиснення внутрішнього попиту [5]. Динаміка розвитку зовнішньоторговельної діяльності в розрізі регіонів наведена на рис. 2.

Рис. 2. Динаміка окремих показників зовнішньої торгівлі в розрізі регіонів України

Джерело: розраховано та побудовано за даними [2; 3; 4].

Протягом 2015-2021 рр. середній темп приросту зовнішньої торгівлі України становив 10%. У 2020-2022 рр. найбільше падіння обсягів зовнішньої торгівлі України спостерігалось у 2020 р. в умовах пандемії COVID-19 (-9,45%) та у 2022 р. (-30,97%). Відновлення економічного зростання, часткове налагодження логістики міжнародних вантажних перевезень і поступове переведення національної економіки на «воєнні рейки» дало змогу стабілізувати подальше падіння експорту та наростити обсяги зовнішньої торгівлі країни у 2023 р. на 25%, насамперед завдяки збільшенню імпорту на 51,84%.

Найвищі середні темпи приросту зовнішньої торгівлі у 2015-2021 рр. демонструвала Івано-Франківська (+20,81%), Черкаська (+19,28%) та Львівська (18,85%) області. Низька динаміка розвитку зовнішньоторговельної діяльності була притаманна східним і південним прикордонним регіонам України (Луганська, Донецька, Харківська, Одеська, Запорізька області) та Закарпатській області.

Повномасштабне вторгнення росії в Україну найбільше позначилося на експортному потенціалі регіонів, адже основними статтями вітчизняного експорту традиційно були зернові культури та чорна металургія. Виробничі потужності підприємств агросектору та металургії були розташовані здебільшого в регіонах, що зазнали окупації або стали місцем активних бойових дій, зокрема на півдні та сході країни [6]. Компанії-експортери або були фізично знищені під час бойових дій, або зупинили роботу чи істотно скоротили обсяги виробництва. Хоча окремим орієнтованим на експорт підприємствам удалося релокувати свої виробничі

потужності, проте це потребувало часу, а відтак і вплинуло на обсяги випуску продукції [7].

Українські експортери та економіка загалом за перший рік повномасштабної війни втратили близько 22 млрд дол. США [8]. У 2022 р. обсяги зовнішньої торгівлі знизилися майже на третину – на 31%. Різко впала зовнішня торгівля Донецької, Луганської та Херсонської областей. Дев'ять регіонів України втратили від 30 до 50% свого експортного потенціалу: Дніпропетровська (-43, %), Запорізька (-40,9%), Івано-Франківська (-40%), Миколаївська (-51%), Полтавська (-39%), Сумська (-32%), Харківська (-49,3%), Чернігівська (-39,8%) області та м. Київ (-31,8%).

Зупинка та руйнування активів, логістичні труднощі, зменшення попиту та зростання собівартості виробництва стали основними причинами скорочення зовнішньої торгівлі регіонами країни.

У розрізі товарної структури експорту та імпорту товарів з першої десятки за часткою в загальному обсязі найбільших втрат у 2022 р. зазнали кілька груп товарів. Перша трійка з падіння експорту у 2022 р.: чорні метали – на 9,4 млрд дол. США (на 67,5% до попереднього року); руди, шлак і зола – на 4 млрд дол. США (на 57,6% до попереднього року); зернові культури – на 3,2 млрд дол. США (на 26,2% до попереднього року). Перша трійка з падіння імпорту у 2022 р.: реактори ядерні, котли, машини – на 3,8 млрд дол. США (на 47,5% до попереднього року); засоби наземного транспорту, крім залізничного – на 1,8 млрд дол. США (на 26,1% до попереднього року); електричні машини – на 1,2 млрд дол. США (на 19,7% до попереднього року).

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Водночас за окремими товарними групами відбулося зростання обороту. Зокрема, експорт за товарною групою «насіння і плоди олійних рослин» зріс на 54,4% (на 1,3 млрд дол. США) [6].

У 2022 р. 63% вітчизняного експорту припало на ЄС (27,9 млрд дол. США). Серед держав-членів ЄС найбільший обсяг експорту спрямовувався до Польщі (6,6 млрд дол. США), Румунії (3,8 млрд дол. США), Угорщини (2,27 млрд дол. США), Німеччини (2,23 млрд дол. США), Італії (1,5 млрд дол. США) та Іспанії (1,5 млрд дол. США). Поза межами ЄС найбільшим ринком для експорту стала Туреччина (2,9 млрд дол. США), яка випередила Китай (2,46 млрд дол. США). Водночас експорт до Туреччини скоротився на 29% порівняно з попереднім роком, а до Китаю – на 69% [9].

У більшості років темпи зростання імпорتنних операцій випереджали збільшення експорту. Позитивне сальдо платіжного балансу супроводжується припливом грошей в економіку країни, збільшенням грошової маси та зростанням цін, що стимулює попит на аналогічні іноземні товари. Збільшення припливу імпорту в країну призводить до вирівнювання сальдо платіжного балансу [10]. Негативне ж сальдо торговельного балансу – до накопичення зовнішнього боргу, зменшення надходжень до бюджету країни і, як наслідок, до регресу, фінансової залежності від інших країн, міжнародних кредитів тощо [11].

Відкритість економіки країни та її регіонів визначає ступінь залежності від збуту продукції на зовнішніх ринках¹ і рівень імпортозалежності².

Протягом періоду з 2015 р. по 2021 р. відбулося зменшення залежності національного виробництва від зовнішніх ринків. Передусім цьому посприяли дії уряду щодо пошуку нових ринків і розвитку торговельних відносин з іншими країнами, зокрема в межах Угоди про асоціацію України та Європейського Союзу, що допомогло зменшити ризики, пов'язані з економічною залежністю від обмеженого кола партнерів. Також це стало наслідком інституційної підтримки експорту та підвищення ефективності управління економікою регіонів, зокрема завдяки реформі децентралізації.

За аналізований період ступінь залежності України від збуту продукції на міжнародних ринках знизився з 52,7 до 40,6%. Подібна тенденція була притаманна більшості областей країни. Винятком були Івано-Франківська та Кіровоградська області, де зафіксовано зростання показника залежності від зовнішніх ринків з 19,9 до 28,2% та з 24,7 до 28,8% відповідно (рис. 3).

¹ Ступінь залежності економіки регіону від збуту продукції на зовнішніх ринках розраховано за формулою $D_{FRI} = \frac{E}{GDP} * 100$, де D_{FRI} – ступінь залежності від збуту продукції на зовнішніх ринках.

² Рівень імпортозалежності економіки регіону розраховано за формулою $ID = \frac{I}{GDP - E} * 100$, де ID – рівень імпортозалежності.

Варто зазначити, що у 2021 р. після піку пандемії 2020 р. в Україні відбулося значне збільшення обсягів виробництва. Обсяг вітчизняного експорту у 2021 р. став найбільшим за аналізований період. Основу експорту України становила продукція сільського господарства та металургійної галузі [12], яка є дуже чутливою до коливання цін на світових товарних ринках [13].

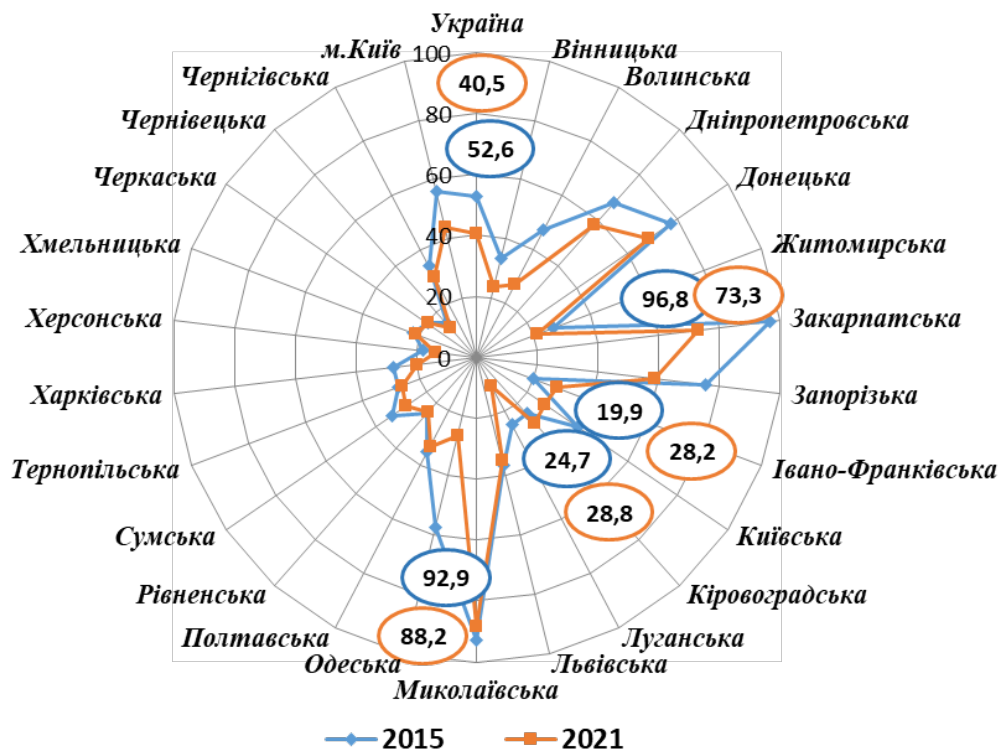
Найвищий рівень залежності від збуту продукції на зовнішніх ринках спостерігався в Закарпатській та Миколаївській областях. Зокрема, у 2015 р. частка експорту в структурі ВРП Закарпатської області становила 96,8%. У 2016 р. Закарпатська область стала лідером за обсягами експорту товарів до країн-членів ЄС [15], а надалі продовжувала щорічно нарощувати експортні потоки. Це позитивно вплинуло на динаміку її економічного розвитку: темпи приросту ВРП у 2021 р. порівняно з 2015 р. перевищили темпи зростання експорту. У результаті частка експорту у ВРП області знизилася до 73,3%, що свідчить про поступову диверсифікацію економіки та збільшення ролі внутрішніх чинників у зростанні регіональної економіки.

Для Миколаївської області цей показник у 2015 р. становив 92,8%, тоді як у 2021 р. він зменшився до 88,2%. Зазначимо, що Миколаївська область є не тільки розвинутим індустріальним регіоном і має вихід до Чорного моря, але й з 2015 р. розширила кількість країн-партнерів в експорті зі 113 [16] до майже 150 у 2020 р. Проте у 2020 р. найбільшим ринком збуту ще залишалася росія, хоча торгівля звужилася до експорту глинозему [17].

Незначне зниження цього показника (на $\approx 2\%$) у 2021 р. порівняно з 2015 р. було у Львівській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій та Чернігівській областях. Слід підкреслити, що протягом досліджуваного періоду відбувалися коливання значень цього показника, пік яких припав на 2018 р. практично у всіх зазначених областях.

Високий рівень імпортозалежності національної економіки є одним з вагомих чинників, який впливає на її розвиток, робить її більш чутливою до зовнішніх чинників. Хоча у 2021 р. порівняно з 2015 р. рівень імпортозалежності України знизився з 50 до 40,5%, він однаково залишається високим. У 2022 р. відбулося подальше зниження цього показника – до 34,9%. Це пов'язано із зниженням обсягів експорту на 34,1% проти 2021 р., що значно перевищило темпи падіння ВВП, обсяг якого знизився на 18,9% за цей ж період. Також знизилася частка імпорту – на 27,9%. В умовах продовження військової агресії росії проти України падіння експорту може продовжуватися, а імпорт, навпаки, буде зростати. Водночас блокада морських шляхів з 2022 р. та сухопутних кордонів наприкінці 2023 р. та початку 2024 р. спричинила значний негативний вплив не тільки на експорт, але й загалом на економічну діяльність підприємств, які залежать від імпорتنних товарів. За даними НБУ, за перші місяці блокади сухопутних кордонів імпорт зазнав значно більших утрат, ніж експорт [18].

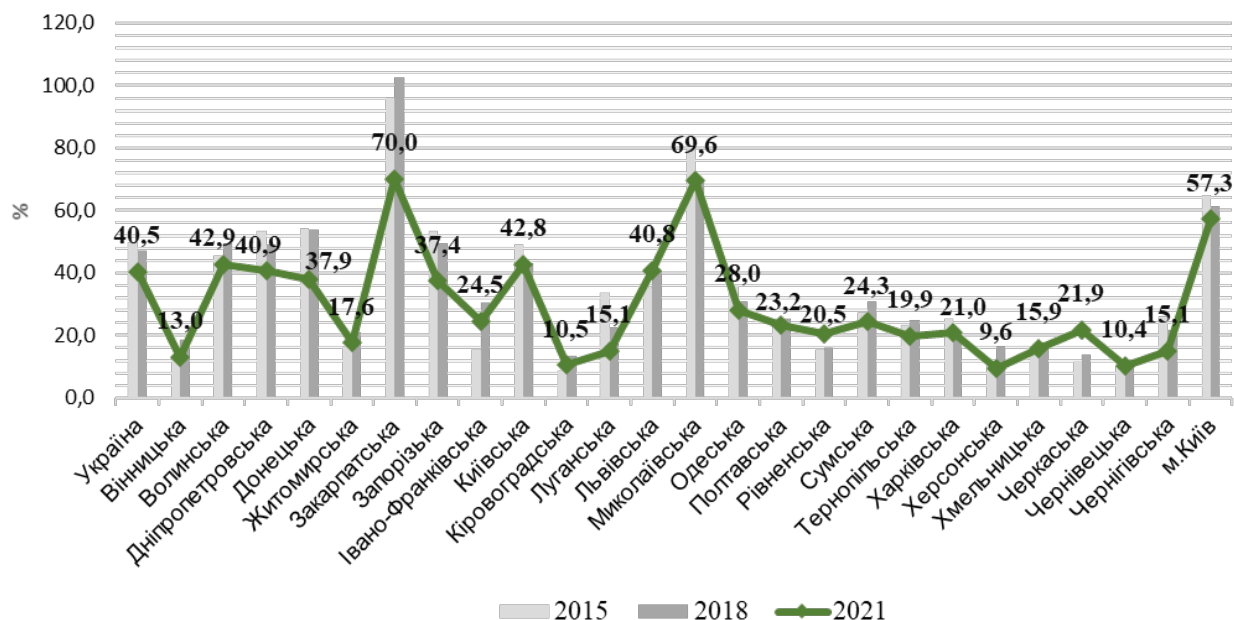

Рис. 3. Ступінь залежності від збуту продукції на зовнішніх ринках у 2015 та 2021 рр., %

Джерело: розраховано та побудовано за даними [14].

У 2021 р. порівняно з 2015 р. імпортозалежність більшості областей також знизилася. Винятками є Житомирська (+1%), Івано-Франківська (+9%),

Кіровоградська (+1,7%), Львівська (+5,6%), Рівненська (+5,3%), Хмельницька (+0,3%), Черкаська (+10,2%) та Чернівецька (+0,3%) області (рис. 4).

Рис. 4. Імпортозалежність України та її областей у 2015, 2018 та 2021 рр.

Джерело: розраховано та побудовано за даними [14].

У 2021 р. порівняно з 2020 р. спостерігалася позитивна тенденція до зниження імпортозалежності лише у Вінницькій (-1,4%), Дніпропетровській (-0,1%), Кіровоградській (-1,2%), Одеській (-1,4%),

Сумській (-6,1%), Херсонській (-3,8%) та Чернівецькій (-0,4) областях.

Зауважимо, за аналізований період для України та її регіонів характерна змінна динаміка рівня імпортозалежності: для країни діапазон коливань

значень цього показника не перевищував 10%, а для більшості областей – 20%. Лише в Донецькій, Закарпатській, Запорізькій та Миколаївській областях він становив від 24 до 46%.

Варто зазначити, що у 2021 р. серед усіх регіонів України в Закарпатській та Миколаївській областях був найвищий рівень імпортозалежності – 70% та 69,6% відповідно. У Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України [19] такий рівень визначається як критичний. Оптимальний та задовільний рівень імпортозалежності був лише в одинадцяти областях (Вінницька (13%), Житомирська (17,6%), Кіровоградська (10,5%), Луганська (15,1%), Рівненська (20,5%), Тернопільська (19,9%), Харківська (20,9%), Хмельницька (15,9%), Черкаська (21,9%), Чернівецька (10,4%) та Чернігівська (15%)). Решта областей разом з Україною загалом мають критичний, незадовільний або небезпечний рівень імпортозалежності.

Висновки. За результатами проведеного дослідження можемо констатувати, що у 2015-2021 рр. зовнішня торгівля України демонструвала позитивну динаміку, із середнім темпом приросту на рівні 10%. Івано-Франківська (+20,81%), Черкаська (+19,28%) та Львівська (+18,85%) області стали лідерами за показниками розвитку зовнішньої торгівлі. Проте у 2022 р. внаслідок повномасштабного вторгнення росії обсяги зовнішньої торгівлі знизилися на 31%. Найбільше скорочення було зафіксовано в прикордонних областях, що наближені до зон бойових дій, таких як Донецька, Луганська та Херсонська, де зовнішня торгівля зменшилася в кілька разів. Водночас деякі регіони, попри складні умови, змогли наростити обсяги торгівлі, що свідчить про їхню гнучкість і здатність адаптуватися до нових реалій.

Протягом аналізованого періоду рівень відкритості економіки в більшості регіонів дещо зменшився, проте в Закарпатській та Миколаївській областях і місті Києві він перевищив 100%, що свідчить про критичну залежність їх від зовнішньої торгівлі.

Економіка України та її регіонів залишається надзвичайно вразливою до змін у динаміці та структурі зовнішньої торгівлі, про що свідчать показники імпортозалежності та ступінь залежності від збуту продукції на зовнішніх ринках. Особливо це стосується прикордонних регіонів і тих, які мають доступ до моря, оскільки їхнє географічне положення сприяє активній участі в зовнішньоторговельній діяльності та робить їх більш уразливими до зовнішніх чинників.

На 2024 р. однією з ключових проблем для українського експорту залишаються логістичні труднощі, викликані обмеженою можливістю використання морських коридорів і недостатньою пропускнуною спроможністю пунктів пропуску на сухопутних кордонах. Ці проблеми не лише ускладнюють перевезення значних обсягів вантажів і знижують конкурентоспроможність українських експортерів, але й формують виклики для майбутніх економічних перспектив.

Для покращення ситуації у 2024 р. важливими будуть кілька факторів [20]: світові ціни на продовольство, розвиток логістичної інфраструктури на західному кордоні, стабільність валютного ринку, а також зниження ризиків, пов'язаних із пошкодженням інфраструктури через військові атаки. Важливим також буде впровадження реформ, спрямованих на те, щоб підтримати експортерів і диверсифікацію торговельних партнерів, що допоможе зменшити залежність від поточних кризових умов і забезпечити стабільний розвиток економіки України.

Список використаних джерел

1. *Зовнішня торгівля України: XXI століття*: монографія / ред.: А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, Н. О. Іксарова та ін. Київ: Київ. нац. торг. екон. ун-т, 2016. 600 с.
2. *Регіони України 2021*: стат. зб. Ч. П. Київ: Державна служба статистики України, 2022. 632 с.
3. Регіональні обсяги зовнішньої торгівлі товарами у 2022 році. *Державна служба статистики України*: сайт. 2022. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/oet/oet1222_ue.xls
4. Середній курс гривні до іноземних валют. *Національний банк України*: сайт. 2024. URL: https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls
5. Аналіз тенденцій зовнішньої торгівлі товарами України за регіонами і товарними групами. *Національний банк України*: сайт. 2017. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Analysis_trend_s_ft_pr_2017-06-17.pdf
6. Харахурсах М. Як війна вплинула на зовнішню торгівлю України. Підсумки 2022 року. *Page*: сайт. 24.02.2023. URL: <https://thepage.ua/ua/news/pidsumki-2022-roku-yak-vijna-vplinula-na-zovnishnyu-torgivlyu-ukrayini>
7. Корнилюк Р., Корнилюк А. Зовнішня торгівля. Як змінилися доходи українських експортерів. *Mind.ua*: сайт. 26.12.2023. URL: <https://mind.ua/publications/20267411-zovnishnya-torgivlya-yak-zminilisya-dohodi-ukrayinskih-eksporteriv>
8. Бондаренко О. *Врятувати експорт: виконати 3 умови, що допоможуть експортерам*. *Mind.ua*: сайт. 05.07.2023. URL: <https://mind.ua/openmind/20259452-vryatuvati-eksport-vikonati-3-umovi-shcho-dopomozhut-eksporteram>
9. Україна в 2022 році експортувала майже 100 млн тонн товарів. *Міністерство економіки України*: сайт. 04.01.2023. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=1487b1f5-eeb7-4946-b9c8-3370f20568a2&title=UkrainaV2022-RotsiEksportuvala>
10. Шаров О. М., Соболев Б. В., Ус І. В. *Тенденції формування зовнішніх платіжних дисбалансів: глобальні чинники та ризики для України*. К.: НІСД, 2013. 62 с.
11. Особливості національного експорту. *Cargo support*: сайт. 22.07.2022. URL: <https://www.cargosupport.com.ua/ua/osoblivosti-nacjonalnogo-eksportu>
12. В 2021 році українські експортери показали найбільші показники з продажу за кордон металів та

- рослинної продукції. *Міністерство економіки України*: сайт. 10.01.2022. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a6910472-e124-4ce2-ba27-858bc3310932&title=V2021-RotsiUkrainskiEksporteripokazaliNaibilshipokaznikiZProdazhuZaKordonMetalivTaRoslinnoiProduktsii>
13. Груй А., Вдовиченко А. *Квартальна прогнозна модель для України*. Київ: НБУ, 2019. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/WP_2019_03_Grui_Vdovychenko_ua.pdf?v=4
14. *Державна служба статистики України*: сайт. 2022.
15. Русин О. Закарпатська область стала беззаперечним лідером в Україні з експорту товарів до ЄС. *PMG.ua*: сайт. 18.10.2017. URL: <https://pmg.ua/economy/62916-zakarpatska-oblast-stala-bezzaperechnym-liderom-v-ukraini-z-eksportu-tovariv-do-yes>
16. Кушнірук В. С., Донець Т. Є. Зовнішня торгівля товарами та послугами в Миколаївській області: сучасний стан та перспективи розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 38. С. 24-32. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct38-5>
17. Програма економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2021 рік. *Миколаївська обласна рада*: сайт. 2020. URL: <https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decree/1613571516602d25bc4adfl.pdf>
18. Інфляційний звіт за квітень 2024 року. *Національний банк України*: сайт. 2024. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q2.pdf?v=7
19. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі від 29.10.2013 р. № 1277. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>
20. Експорт втрачає позиції, імпорт набирає обертів: що відбувається із зовнішньою торгівлею України. *Dnipropetrovsk Investment Agency*: сайт. 19.02.2024. URL: <https://dia.dp.gov.ua/eksport-vtrachaye-pozici%D1%97-import-nabiraye-obertiv-shho-vidbuvayetsya-iz-zovnishnoyu-torgivleyu-ukra%D1%97ni>
- References**
1. Mazaraki, A. A., Melnyk, T. M., Iksarova, N. O., & et al. (Eds) (2016). *Zovnishnya torhivlya Ukrayiny: XXI stolittya [Foreign trade of Ukraine: 21st century]*. Kyiv: Kyiv national trade and economy University. [in Ukrainian].
2. *Rehiony Ukrayiny 2021. Chastyna II [Regions of Ukraine 2021. Part II]*: Statistical publication. (2022). Kyiv: State Statistics Service of Ukraine. [in Ukrainian].
3. Rehional'ni obsyahy zovnishn'oyi torhivli tovaramy u 2022 rotsi [Regional volumes of foreign trade in goods in 2022] (2022). *State Statistics Service of Ukraine*: Website. Retrieved from https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/oet/oet1222_ue.xls [in Ukrainian].
4. Seredniy kurs hryvni do inozemnykh valyut [Average hryvnia exchange rate to foreign currencies] (2024). *National Bank of Ukraine*: Website. Retrieved from https://bank.gov.ua/files/Exchange_r.xls [in Ukrainian].
5. Analiz tendentsiy zovnishn'oyi torhivli tovaramy Ukrayiny za rehionamy i tovarnymy hrupamy [Analysis of trends in foreign trade in goods of Ukraine by regions and product groups] (2017). *National Bank of Ukraine*: Website. Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Analysis_trend_s_ft_pr_2017-06-17.pdf [in Ukrainian].
6. Kharakhursakh, M. (2022, Feb 24). Yak viyna vplynula na zovnishnyu torhivlyu Ukrayiny. Pidsumky 2022 roku [How the war affected Ukraine's foreign trade. Results of 2022]. *Page*: Website. Retrieved from <https://thepage.ua/ua/news/pidsumki-2022-roku-yak-vijna-vplynula-na-zovnishnyu-torgivlyu-ukrayini> [in Ukrainian].
7. Kornilyuk, R., & Kornilyuk, A. (2023, Dec 26). Zovnishnya torhivlya. Yak zminylsya dokhody ukrayins'kykh eksporteriv [Foreign trade. How Ukrainian exporters' incomes have changed]. *Mind.ua*: Website. Retrieved from <https://mind.ua/publications/20267411-zovnishnya-torgivlya-yak-zminilysya-dohodi-ukrayinskih-eksporteriv> [in Ukrainian].
8. Bondarenko, O. (2023, Jul 05). Vryatuvaty eksport: vykonaty 3 umovy, shcho dopomozhut' eksporteram [Save exports: fulfill 3 conditions that will help exporters]. *Mind.ua*: Website. Retrieved from <https://mind.ua/openmind/20259452-vryatuvaty-eksport-vikonati-3-umovi-shcho-dopomozhut-eksporteram> [in Ukrainian].
9. Ukrayina v 2022 rotsi eksportovala mayzhe 100 mln tonn tovariv [In 2022, Ukraine exported almost 100 million tons of goods] (2022, Jan 04). *Ministry of Economy of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=1487b1f5-eeb7-4946-b9c8-3370f20568a2&title=UkrainaV2022-RotsiEksportovala> [in Ukrainian].
10. Sharov, O. M., Sobolyev, B. V., & Us, I. V. (2013). *Tendentsiyi formuvannya zovnishnikh platizhnykh dysbalansiv: hlobal'ni chynnyky ta ryzyky dlya Ukrayiny [Trends in the formation of external payment imbalances: global factors and risks for Ukraine]*. K.: NISS. [in Ukrainian].
11. Osoblyvosti Natsional'noho Eksportu [Features of National Export] (2022, Jul 22). *Cargo support*: Website. Retrieved from <https://www.cargosupport.com.ua/ua/osoblivosti-nacziionalnogo-eksportu> [in Ukrainian].
12. V 2021 rotsi ukrayins'ki eksportery pokazaly naybil'shi pokaznyky z prodazhu za kordon metaliv ta roslynnoi produktsiyi [In 2021, Ukrainian exporters showed the highest figures for the sale of metals and plant products abroad] (2022, Jan 10). *Ministry of Economy of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a6910472-e124-4ce2-ba27-858bc3310932&title=V2021-RotsiUkrainskiEksporteripokazaliNaibilshipokaznikiZProdazhuZaKordonMetalivTaRoslinnoiProduktsii> [in Ukrainian].
13. Hruy, A., & Vdovychenko, A. (2019). *Kvartal'na prohnozna model' dlya Ukrayiny [Quarterly*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

forecast model for Ukraine]. Kyiv: NBU. Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/WP_2019_03_Grui_Vdovychenko_ua.pdf?v=4 [in Ukrainian].

14. *State Statistics Service of Ukraine*: Website (2022). [in Ukrainian].

15. Rusyn, O. (2017, Oct 18). Zakarpat-s'ka oblast' stala bezzaperechnym liderom v Ukrayini z eksportu tovariv do YES [Zakarpattia Oblast has become the undisputed leader in Ukraine in the export of goods to the EU]. *PMG.ua*: Website. Retrieved from <https://pmg.ua/economy/62916-zakarpatska-oblast-stala-bezzaperechnym-liderom-v-ukraini-z-eksportu-tovariv-do-yes> [in Ukrainian].

16. Kushniruk, V. S., & Donets, T. E. (2019). Zovnishnya torhivlya tovaramy ta posluhamy v Mykolayivs'kiy oblasti: suchasny stan ta perspektyvy rozvytku [Foreign trade of goods and services in mykolaiv region: modern state and development prospects]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, 38, 24-32. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct38-5> [in Ukrainian].

17. Prohrama ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku Mykolayivs'koyi oblasti na 2021 rik [Program of economic and social development of Mykolaiv region for 2021] (2020). *Mykolaiv Regional Council*: Website. Retrieved from <https://www.mk-oblrada.gov.ua/UserFiles/decree/1613571516602d25bc4a4df1.pdf> [in Ukrainian].

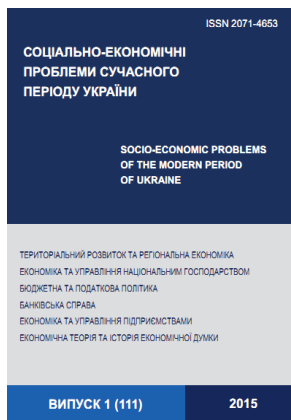
18. Inflyatsiynyy zvit za kviten' 2024 roku [Inflation report for April 2024] (2024). *National Bank of Ukraine*: Website. Retrieved from https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2024-Q2.pdf?v=7 [in Ukrainian].

19. Pro zatverdzhennya Metodichnykh rekomendatsiy shchodo rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny [On approval of methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine] (2013). Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine, adopted on 2013, Oct 10, 1277. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> [in Ukrainian].

20. Eksport vtrachaye pozytsiyi, import nabyraye obertiv: shcho vidbuvayet'sya iz zovnishn'oyu torhivleyu Ukrayiny [Export is losing ground, import is gaining momentum: what is happening with Ukraine's foreign trade] (2024, Feb 19). *Dnipropetrovsk Investment Agency*: Website. Retrieved from <https://dia.dp.gov.ua/eksport-vtrachaye-pozyci%D1%97-import-nabiraye-obertiv-shho-vidbuvayetsya-iz-zovnishnoyu-torgivleyu-ukra%D1%97ni> [in Ukrainian].

Надійшло 01.08.2024 р.

Proceedings of the "SOCIO-ECONOMIC PROBLEMS OF THE MODERN PERIOD OF UKRAINE"

Proceedings of the "Socio-economic problems of the modern period of Ukraine" is a specialized scientific-practical edition based National Academy of Sciences of Ukraine and the Institute for regional studies of NAS of Ukraine.

The book highlights the results of studies of institutional and socio-economic problems of development of Ukraine at the macro, meso and micro levels, encouraging to published authors who carry out research work in various sectors of the economy.

The book "Socio-economic problems of the modern period of Ukraine" is included in the List of scientific professional publications of Ukraine in the field of economic sciences (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated by 11.07.2016 №820).

The journal is included in the international scientometric database Index Copernicus, Poland - with 2014.

Site collection: www.zbirnyk.ird.gov.ua